

Система, структура адміністративного права

*Галаган К. В.
студентка 5-го курсу юридичного факультету
ДВНЗ «УжНУ»*

Анотація: В статті проаналізовано сутність, структуру та особливості системи адміністративного права. Обґрунтовано концептуальні основи адміністративного права. Досліджено особливості управлінських відносин, що складаються у сфері державного управління, а також структурні елементи адміністративного права.

Ключові слова: адміністративне право, державне управління, державна влада, адміністративно-правові норми, адміністративно-правові режими.

Аннотация: В статье проанализированы сущность, структура и особенности системы административного права. Обоснованы концептуальные основы административного права. Исследованы особенности управленческих отношений, складывающихся в сфере государственного управления, а также структурные элементы административного права.

Ключевые слова: административное право, государственное управление, государственная власть, административно-правовые нормы, административно-правовые режимы.

Постановка проблеми. Предмет правового регулювання будь-якої правової галузі становлять суспільні відносини, які нею регулюються. Отже, предмет адміністративного права — це сукупність управлінських відносин, які складаються в сфері державного управління. Суспільні відносини є результатом діяльності людей у сфері державного управління. Саме через них виявляються характер, призначення, спрямованість і мета управління. Вони є загальними та існують в усіх соціальних системах і підсистемах, для яких характерне державне управління. Проте, хоч у якій сфері вони не виникали б і хто б у них не вступав, вони завжди є відносинами між керуючими і керованими, між суб'єктом і об'єктом управління. Система адміністративного права – це внутрішня єдність галузі адміністративного права України, що відображає послідовне розміщення і взаємозв'язок її структурних елементів – адміністративно-правових інститутів і підгалузей адміністративного права, що складаються з певних сукупностей однорідних адміністративно-правових норм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження системи та структури адміністративного права займались С.С. Агієнко, Ю.П. Битяк, О.Ф. Андрійко, В. Гаращук, Г.Г. Забарний, В.К. Колпаков, Р. Проскурняк, Е.Д. Шевченко, В.Л. Яворська та ряд інших вчених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зміна форми правління та політичної ситуації змусило науку адміністративного права переглянути погляди на предмет, метод та призначення адміністративного права, що неминуче мало вплинути і на його систему. Однак, видозміна системи адміністративного права відбувається сьогодні дуже повільно, що саме і потребує відповідних наукових досліджень.

Мета статті. Метою даної статті є визначення сутності системи, структури адміністративного права.

Завдання дослідження:

- проаналізувати сутність адміністративного та його концептуальні основи;
- обґрунтувати особливості управлінських відносин, що складаються у сфері державного управління;
- з'ясувати структурні елементи адміністративного права.

Виклад основного матеріалу. Важливою характеристикою управлінських відносин, що складаються у сфері державного управління, є

їх системність. Як складне системне утворення вони взаємодіють з іншими підсистемами суспільства і відчують на собі їх вплив. У той же час вони самі впливають на інші підсистеми. Управлінські відносини як результат людської діяльності, в основі якої лежить вольовий та усвідомлений початок, є суб'єктивними, цілеспрямованими, вольовими і усвідомленими. Проходячи крізь свідомість людей, вони являють собою наслідок взаємодії волі та свідомості. Таким чином, відносини, що становлять предмет адміністративного права, характеризуються такими особливостями [12, с. 5]:

- виникають тільки в результаті державно-управлінської діяльності;
- в них обов'язково бере участь виконавчо-розпорядчий орган держави;
- завжди є наслідком свідомої, цілеспрямованої, вольової діяльності від імені держави.

Відносини, що регулюються адміністративним правом, мають місце у різних сферах державного управління: це економіка, культура, комунальне господарство, охорона здоров'я, освіта, внутрішні справи, оборона тощо [2, с. 198].

До системи адміністративного права нині входить велика кількість адміністративно-правових норм, які регулюють не лише адміністративно-владні, а передусім і адміністративно-сервісні відносини. Елементи системи адміністративного права – норми адміністративного права – можуть утворювати певні групи. Це стає можливим у тому разі, коли зв'язок між нормами адміністративного права всередині групи починає відрізнятися від характеру зв'язку між самими групами, що викликається різним функціональним призначенням системи адміністративного права та її підсистем – систем інститутів адміністративного права та систем підгалузей адміністративного права. І це, дійсно, має місце у межах системи адміністративного права, що, як наслідок, дозволяє вести мову про можливість виділення у її системі інститутів та підгалузей [8, с. 265].

Між нормами адміністративного права як елементами її системи існують міцні зв'язки, які проявляються у тому, що усі вони, по-перше, є нормативними регуляторами поведінки учасників особливого виду правовідносин – адміністративно-правових відносин; по-друге, є продовженням загальних принципів правового регулювання адміністративно-правових відносин; досяжні для застосування у першу чергу суб'єктам публічної адміністрації, оскільки покликані регулювати саме їх діяльність.

Таким чином, критичний аналіз поглядів вчених-адміністративістів на юридичну природу та зміст системи галузі адміністративного права свідчить про складність і неоднозначність зазначеного феномену. Проте більшість висвітлених вище положень є слушними і такими, що не

заперечують, а доповнюють одне одного та мають стати основою сучасної системи галузі адміністративного права України [6, с. 31].

По-перше, придатними для вітчизняного адміністративного права є компаративістичні запозичення з німецького адміністративного права щодо поділу системи адміністративного права на «Загальне адміністративне право» та «Особливе адміністративне право».

По-друге, об'єктивною є потреба введення до первинних складових загального адміністративного права положень, що розкривають юридичну природу зазначеної галузі.

По-третє, природним є розкриття в окремому розділі основних інститутів загальної частини адміністративного права.

По-четверте, в загальному адміністративному праві має бути розкрито основні інститути адміністративного права, які утворюють пріоритет прав і свобод людини в усіх сферах її взаємодії з суб'єктами державного управління.

По-п'яте, систему особливого адміністративного права має бути наповнено конкретними інститутами з урахуванням тих завдань, які покладаються на цю галузь права. Відповідно за основу у виділенні галузей, сфер і секторів державного управління (адміністративно-правового регулювання) доцільно взяти структуру організації центральних органів виконавчої влади, затверджену Указом Президента України від 9 грудня 2011 р. № 1085.

По-шосте, концептуальним напрямком діяльності суб'єктів державного управління є забезпечення прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб. Вагоме місце у цій системі належить охоронній функції адміністративного права.

По-сьоме, враховуючи європейський досвід, до структури адміністративного права належать відомі вітчизняній юриспруденції та ті, які перебувають у розробці і визнанні підгалузі адміністративного права: адміністративно-господарське право, адміністративно-будівельне право, адміністративно-земельне право, право соціального забезпечення, поліцейське право, комунальне право, право публічних служб, митне право, податкове право, адміністративно-екологічне право та ін. Більшість із них у вищих юридичних навчальних закладах викладаються як окремі початкові дисципліни.

По-восьме, сукупність правовідносин, які виникають у зв'язку із захистом у спеціальному судовому порядку прав, свобод і законних інтересів приватних осіб від неправомірних дій суб'єктів владних повноважень, знаходить своє визнання як галузь вітчизняної юриспруденції або в трактуванні інших вчених.

Висновки і пропозиції. Таким чином, система адміністративного права України має таку структуру:

1. Загальне адміністративне право, в якому розкриваються такі положення: адміністративне право як провідна галузь права, основні

інститути загальної частини адміністративного права, джерела адміністративного права, суб'єкти адміністративного права, адміністративно-правові функції, форми та методи державного управління, законність і дисципліна у державному управлінні, механізм адміністративно-правового регулювання, адміністративна відповідальність, адміністративно-правові режими, адміністративні процедури та ін.

2. Особливе адміністративне право, в якому знаходять своє розкриття адміністративно-правове регулювання та адміністративно-правовий захист прав свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб у галузях, сферах і секторах суспільного життя.

3. Спеціальне адміністративне право – підгалузі адміністративного права: адміністративно-господарське право, адміністративно-екологічне право, адміністративно-земельне право, комунальне право, митне право та ін.

4. Адміністративний процес України (Адміністративне судочинство).

Отже, система сучасного адміністративного права об'єктивно є більш складною, ніж система адміністративного права попередньої епохи, коли використовувався поділ на загальну та особливу частини.

Список використаної літератури:

1. Агієнко С.С. Сутність адміністративно-правових реформ та їх вплив на українське суспільство / С.С. Агієнко // *Голос України*. – 2012. - №16. – С. 3-5.
2. Адміністративне право України: Підручник / За ред. Битяка Ю.П. –К.: Юрінком Інтер, 2010. – 328 с.
3. Андрійко О.Ф. Соціальне призначення адміністративного права та його регулюючий вплив на суспільство / О.Ф. Андрійко // *Право України*. - 2011. - №5.
4. Андрійко О.Ф. Актуальні проблеми державного управління: теорія та практика / О.Ф. Андрійко // *Юридична Україна*. - 2009. - № 2.
5. Гаращук В. Сутність адміністративного права: тенденції розвитку та законодавче регулювання / В. Гаращук // *Вісник Академії правових наук України*. -2011. - №1 (36).
6. Забарний Г.Г. Адміністративне право України / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний. - К.: Наукова думка, 2010. – 176 с.
7. Колпаков В.К. Предмет адміністративного права: сучасний вимір / В.К. Колпаков // *Юридична Україна*. – 2011. - №4. – С. 12-14.
8. Колпаков В.К. Адміністративне право України / В.К. Колпаков. - К.: Юрінком Інтер, 2009. – 317 с.
9. Колпаков В.К. Адміністративне право і правова доктрина / В.К. Колпаков // *Віче*. – 2013. - №4. – С. 54-58.
10. Контроль та управління у сфері адміністративного права / За заг. ред. Назаровича О.О. – К.: Юрінком Інтер, 2012. – 476 с.
11. Проскурняк Р. Особливості предмету та методів адміністративного права / Р. Проскурняк // *Юридична Україна*. - 2011. - № 12. - С. 6-8.

-
12. Сухонос В. Адміністративна реформа: предмет реформування / В. сухонос // Право України. - 2013. - № 2. – С.5-7.
 13. Шевченко Е.Д. Соціальна обумовленість адміністративного права // Право України. - 2012. - № 11. – С. 4-6.
 14. Яворська В.Л. Актуальні питання взаємозв'язку адміністративного права з іншими галузями права // Юридична Україна. - 2011. - № 2. – С. 19-22.